

อำนาจของภาษาที่มีต่อวาทกรรม: อำนาจของวาทกรรมชาตินิยมในเพลงปลุกใจ The Power of Nationalism Discourse Language in Soul-stirring Songs

Received: August 16, 2021; Revised: September 10, 2021; Accepted: September 27, 2021

ปิยมาศ มawang¹

Piyamas Mavong¹

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ทำขึ้นเพื่อเผยแพร่อำนาจของภาษาที่มีต่อวาทกรรม ชาตินิยม อุดมการณ์ ที่สื่อออกมาในรูปแบบของเพลงปลุกใจที่ทำให้คนไทยหรือบุคคลที่รักในความเป็นชาตินิยม รักในอุดมการณ์ของตนเอง สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้อำนาจทางวาทกรรมมีอิทธิพลต่อจิตใจและการแสดงของตัวบุคคล

วิธีการเก็บข้อมูลโดยศึกษาเอกสารและข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม วิจัย วิทยานิพนธ์ที่บ่งบอกถึงวาทกรรมต่าง ๆ เช่น วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ประเด็นหาสังคม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกี่ยวข้องกับวาทกรรม วาทกรรมประกอบสร้างสังคมและวัฒนธรรม วาทกรรมมีหน้าที่ด้านอุดมการณ์ เป็นต้น ข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลทางด้านวาทกรรมที่มีอยู่ในเพลงปลุกใจ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า อำนาจของภาษาวาทกรรมที่ส่งผลต่อจิตใจของมนุษย์มีทั้งระดับสูงและต่ำ ระดับสูงจะเป็นลักษณะภาษาวาทกรรมที่เป็นทางการ ให้ความรู้สึกจริงจังและเป็นหลักการ ส่วนระดับต่ำจะเป็นแบบไม่เป็นทางการสื่อสารผ่านวรรณศิลป์และท่วงทำนองเพลง วาทกรรมเหล่านี้เป็นการสื่อสารที่ให้ความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นอีกว่าเพลงปลุกใจทำให้สังคมไทยให้ความสนใจเรื่องความคงอยู่ ความมั่นคงของชาติ รักชาติ อุดมการณ์ ความเป็นคนไทย ความรักความสามัคคีของคนในชาติ และสิ่งเหล่านี้เอื้อประโยชน์กลับมาสู่รัฐบาลในลักษณะของ “รัฐบาลนิยม” ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก “วาทกรรมภาษาชาตินิยม”

คำสำคัญ: อำนาจของภาษาวาทกรรม, เพลงปลุกใจ, อุดมการณ์

Abstract

The purpose of this research was to study the power of soul-stirring songs on literature, nationalism, and ideology that influenced the perceptions of Thai people. These kinds of songs help Thai people to love and appreciate their national ideology and empower them to behave in accordance to this ideology.

A method of collecting data was studying the documents and preliminary information related to the discourse, research theses, and dissertations. These included analytical and critical papers of social issues, power relations, ideology, and various social and cultural discussion. Data were analyzed and synthesized for various discourses found in selected soul-stirring songs.

¹ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University), e-mail: pmavong@hotmail.com

The findings of the study revealed that the power of discourse language influenced the thinking of Thai people at both high and low levels. For the high level, the characteristics of discourse language affected core Thai feelings and principles. In terms of low level, the characteristics of discourse language affected Thai thought through various literature and song melody. They communicate credibility and satisfaction. Findings further showed that soul-stirring songs rise Thai people's interest in existence, provided for national stability, patriotism, strong Thai identity and the unity of Thai people. These reactions to soul-stirring songs also benefit the governance of Thai people that resulted from the use of nationalism discourse language.

Keywords: The Power of Discourse Language, Soul-Stirring Songs, Ideology

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงวาทกรรม อีกคำหนึ่งที่เข้ามาคือ อำนาจ ซึ่งเป็นวาทกรรมในวิถีในการสร้างสื่อความจริง ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ถูกสร้าง รักษา และท้าทายผ่านวาทกรรม

วาทกรรมมีบทบาททำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจ กลุ่มผู้มีอำนาจในสังคมใช้วาทกรรมในการถ่ายทอดอุดมการณ์ วิธีปฏิบัติต่างๆ ความหมาย ค่านิยม ตลอดจนอัตลักษณ์ที่เอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายตน นักวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์กล่าวว่า การวิจัยตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ก็คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม อุดมการณ์ และอำนาจ เนื่องจากแนวคิดสำคัญเกี่ยวข้องกับหลายศาสตร์ และมีผู้นำไปใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน ระบบและกระบวนการในการสร้างเอกลักษณ์และความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ครอบงำเราอยู่ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง

กระบวนการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์หรือปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม ถูกสนับสนุนให้มีความชอบธรรมยิ่งขึ้นด้วยการที่วาทกรรมถูกสร้างบนบริบทของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นบริบทที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือโลกทัศน์ของคนในสังคม โดยเฉพาะเรื่องคุณค่าของผู้ نابบที่มีศักยภาพ มีคุณธรรม และรักชาติรักประชาชน (พรเพ็ญ อันตรกุล, 2546)

การมองชาตินิยมในส่วนของการสร้างโดยรัฐบาลโดยการใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์ ทำให้ช่วยอธิบายอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ความเป็นเหตุและผลที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน และสามารถเข้าใจกระบวนการสร้างความหมายเรื่องชาตินิยมของรัฐบาลชัดเจนขึ้น ทำให้เห็นว่ารัฐบาลมีสิ่งที่สำคัญคือความชอบธรรมในการกล่าวอ้างวาทะเกี่ยวกับความรักชาติ ใช้ลายลักษณ์อักษรและสื่อหลายรูปแบบเผยแพร่วาทกรรม โดยมีกระบวนการผลิตหรือการสร้างมาตรฐานที่มีลำดับขั้นแบบราชการภายใต้การควบคุมโดยรัฐบาล เนื้อหาความหมาย และอุดมการณ์ที่นำเสนอผ่านการคัดเลือกในแง่มุมที่รัฐบาลต้องการ การสื่อสารจึงเป็นลักษณะแบบบนลงล่าง ผู้รับวาทกรรมจึงอยู่ในลักษณะใช้อำนาจของรัฐบาลโดยผ่านอำนาจของวาทกรรมชาตินิยม ในฐานะที่เป็นวาทกรรมทำให้พบว่าสามารถนำแนวคิดเรื่องวาทกรรมอธิบายการสื่อสารของรัฐบาลได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการใช้อำนาจของรัฐบาลไทย ดังแนวคิดของ มิเชล ฟูโกต์ ที่กล่าวว่า วาทกรรมเป็น การกระทำเกี่ยวกับอำนาจโดยที่วาทกรรมเป็นมากกว่าเรื่องของภาษา แต่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กระบวนการจัดการในการสื่อสารปฏิบัติได้ตอบ บริบททางสังคมวัฒนธรรม และแสดง

ให้เห็นความสัมพันธ์ของอำนาจ ความรู้ และการสร้างความจริงบางส่วน (มิเชล ฟูโกต์, 1926-1984) รัฐบาลเป็นผู้เลือกสรรวาทกรรมชาตินิยมที่เกิดขึ้นโดยสร้างที่มาของอำนาจด้วยความชอบธรรม จึงมีอิทธิพลต่อการสร้างความหมาย อัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และอุดมการณ์ รัฐบาลจึงเป็นผู้ครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์

ลักษณะรูปแบบภาษามีทั้งแบบการที่ให้ความรู้สึกรังสรรค์ เป็นหลักการ แบบไม่เป็นทางการผ่านวรรณศิลป์และท่วงทำนองเพลงที่ไพเราะ ปลุกใจ ทำให้ฮึกเหิม เร้าใจ รักชาติ มีอุดมการณ์ จึงเป็นการสื่อสารที่ให้ทั้งความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจและเป็นบรรยากาศของสังคมไทยที่ให้ความสนใจเรื่องความมั่นคงของชาติ จากการแสดงออกซึ่งความรักความสามัคคีของคนในชาติซึ่งล้วนแต่เป็นภาพที่พึงปรารถนา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอำนาจของภาษาผ่านเพลงปลุกใจทางการเมืองที่มีผลต่ออุดมการณ์และชาตินิยมทางการเมือง

วิธีการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูลโดยศึกษาเอกสารและข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม วิจัย วิทยานิพนธ์ที่บ่งบอกถึงวาทกรรมต่าง ๆ เช่น วาทกรรมวิเคราะห้เชิงวิพากษ์ประเด็นหาสังคม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกี่ยวข้องกับวาทกรรม วาทกรรมประกอบสร้างสังคมและวัฒนธรรม วาทกรรมมีหน้าที่ด้านอุดมการณ์ วาทกรรมชาตินิยมของรัฐบาลไทย เป็นต้น ข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลทางด้านวาทกรรมที่มีอยู่ในเพลงปลุกใจ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเพลงปลุกใจที่มีอำนาจของภาษาวาทกรรมที่ส่งผลต่อจิตใจของมนุษย์มีทั้งระดับสูงและต่ำ ผ่านสื่อวรรณศิลป์และท่วงทำนองเพลง คือเพลงกลสิกรไทยหรือเพลงชีวิตกลสิกร ร้องโดยสุนทราภรณ์-ชวลี ช่วงวิทย์-มณฑนา โมรากุล แต่งทำนองโดยเอื้อ สุนทรสนาน คำร้องโดย แก้ว อัจฉริยะกุล และเพลงขวานไทยใจหนึ่งเดียว แต่งโดยยืนยง โอภากุล (แอ๊ดคาราบาว) รวมนักร้องอีก 40 ชีวิต

2. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางภาษา วาทกรรม เพลงปลุกใจที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง การเก็บข้อมูลประเภทข้อมูลทุติยภูมิโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์จากสถาบันต่าง ๆ เอกสารเผยแพร่ วารสารวิชาการ

3. วิเคราะห์ ศึกษา โดยการอ่าน ฟัง จากเนื้อหาของเพลงที่ชี้เฉพาะของอุดมการณ์ ความรัก ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ เพลงทำให้สะท้อนเห็นถึงความเป็นไทย ความเป็นปึกแผ่น รักชาติขึ้นมาทันทีเมื่อได้ฟังเพลงเหล่านี้

การมองเรื่องของอำนาจในด้านไมติเพียงด้านเดียวอาจเป็นมุมมองที่จำกัดเกินไป ความสัมพันธ์เชิงอำนาจมิได้เลวร้ายไปเสียทั้งหมด ลองนึกถึงคู่ความสัมพันธ์ตำรวจ ประชาชน, พ่อแม่ ลูก, ครู ลูกศิษย์ ฯลฯ ครูใช้อำนาจควบคุมสื่อสารในชั้นเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ตำรวจใช้อำนาจดูแลความสงบเรียบร้อยให้แก่ประชาชน ฯลฯ หากสังคมไม่มีคู่สัมพันธ์เชิงอำนาจเหล่านี้ ไม่มีการควบคุมหรือการใช้อำนาจเลย สังคมก็คงเดินไปไม่ได้เช่นกัน สิ่งที่น่าสังเกตคืออำนาจที่ควบคุมจิตใจทำให้ผู้ที่ถูกควบคุมเป็นไปได้อย่างดีทุกอย่าง โดยเฉพาะคนไทยที่มีคำกล่าวที่ว่า “ตะตองไม่ได้” นั่นคืออุดมการณ์ ชาตินิยม

สถาบันพระมหากษัตริย์ จึงทำให้เกิดเพลงปลุกใจขึ้นมา เพื่อเตือนใจให้คำว่าอำนาจไม่ครอบงำมากเกินไป ซึ่งหลักของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ของฟาน เด็ก มีดังนี้

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ประเด็นหาสังคม

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกี่ยวข้องกับวาทกรรม

วาทกรรมประกอบสร้างสังคมและวัฒนธรรม

วาทกรรมมีหน้าที่ด้านอุดมการณ์

วาทกรรมเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับสังคมมีสื่อกลาง

การวิเคราะห์วาทกรรมมีลักษณะเป็นการตีความและอธิบาย

วาทกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระทำของสังคม

รอบตัวเราอาจมีวาทกรรมหลากหลายที่พูดถึงสิ่งเดียวกัน แต่มีวิธีบอกเล่าเรื่องราวและให้ความหมายแก่สิ่งนั้นต่างกันไป มีทั้งชาตินิยม ลัทธิต่าง ๆ พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525: 264 ให้ความหมายคล้ายกันว่า ลัทธิที่ถือชาติเป็นใหญ่ ความรักชาติ ส่วนความหมายในเชิงชาตินิยม คือความสำนึกหรือความรู้สึกผูกพันจงรักภักดีต่อหมู่ชน ตัวอย่างเช่น วาทกรรมหนึ่งสื่อว่า เหตุการณ์สู้รบในตะวันออกกลางเป็นสงครามที่โหดร้าย ทำให้พลเรือนจำนวนมากต้องเสียชีวิต แต่อีกวาทกรรมหนึ่งก็สื่อว่าเหตุการณ์เดียวกันนี้เป็นกระบวนการสร้างสันติภาพให้แก่โลก รักชาติพันธุ์ และสื่อให้เห็นเรื่องของ “อำนาจ” ซึ่งอำนาจนี้จะสัมพันธ์กับวาทกรรม กล่าวคือ แต่ละสถาบันจะเกี่ยวข้องกับวาทกรรมต่างประเภทกัน เช่น สถาบันการศึกษาเกี่ยวข้องกับวาทกรรมแบบเรียน สถาบันสื่อเกี่ยวข้องกับวาทกรรมข่าว สถาบันทางการเมืองเกี่ยวข้องกับวาทกรรมทางการเมือง เช่นการอภิปรายในรัฐสภา ฯลฯ ผู้มีตำแหน่งหรือสถานภาพต่างกันในสถาบันจะใช้วาทกรรม และวาทศิลป์ ที่แสดงอำนาจต่างกัน เช่น ผู้ที่มีตำแหน่งต่ำกว่าไม่สามารถใช้วาทกรรมการสั่งได้ ฯลฯ คนต่างกลุ่มในสังคมจะสามารถควบคุมปฏิสัมพันธ์ได้ต่างกัน เช่น ในบางสังคม เพศชายจะเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องผลการสนทนาและเป็นผู้ครอบครองการสนทนามากกว่า ส่วนในบางสังคม ผู้อาวุโสสูงจะมีบทบาทดังกล่าว ฯลฯ ฉะนั้นอำนาจมีที่มาจากการเข้าถึงวาทกรรมทั้งนี้เพราะวาทกรรมมีบทบาทในการควบคุมความคิดของคนในสังคม ผู้ที่มีอำนาจโอกาสเข้าถึงวาทกรรมสาธารณะได้มากกว่า จึงสามารถควบคุมความคิดของคนในสังคมได้นักวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สนใจความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของวาทกรรมกับโครงสร้างของอำนาจในประเด็นต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น

วาทกรรมมีหน้าที่ด้านอำนาจ อุดมการณ์ นักวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์กล่าวว่า ในการวิเคราะห์หน้าที่ด้านอุดมการณ์ของวาทกรรมการพิจารณาเฉพาะตัวบทยังไม่เพียงพอ ผู้วิเคราะห์ต้องพิจารณาการรับและตีความตัวบทถึงผลต่อสังคมด้วย ดังเช่น เพลงปลุกใจให้รักชาติที่สร้างและเผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ.2536-2550 แสดงวาทกรรมชาตินิยมใน 2 ประเด็นหลักคือ คือ วาทกรรมคนไทยใจเป็นหนึ่งเดียว วาทกรรมคนไทยคือพี่น้องร่วมแผ่นดินเดียวกันซึ่งเป็นวาทกรรมที่เน้นในเรื่องของความรู้สึกร่วมและเรื่องวงของพื้นที่ การไม่แบ่งแยกทั้งความรู้สึกและไม่แบ่งแยกเรื่องพื้นที่ ความรักชาติ อุดมการณ์ที่ต้องมาก่อน ความเป็นชาติไทยโดยผ่านสื่อเพลงปลุกใจ ยกตัวอย่างเช่น

เพลง กลีกรไทย คำร้อง แก้ว อัจฉริยะกุล ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน
(ผู้ขับร้อง : สุนทราภรณ์-ขวลิ ช่วงวิทย์-มณฑนา โมรากุล นำหมู่, ศรีสุตา รัชตะวรรณ)

“กลีกรแข็งขัน เป็นกระดูกสันหลังของชาติ
ไทยจะเรืองอำนาจ เพราะไทยเป็นชาติกลีกรม
อันชีวิตของกลีกรนั้น ต่างยึดถือความขยันมั่นหนักหนา
ทนทำงานอยู่ระหว่างกลางดินฟ้า ถึงแดดกล้าฝนพรัาก็ทำไป
ความเป็นอยู่แสนง่ายสบายนัก ดวงจิตรักสงบใจไม่มักใหญ่
มุ่งแต่งานเป็นชีวิตและจิตใจ มินิสัยที่แผ่เผื่อเอื้ออารี
กลีกรมจึงประจักษ์เป็นหลักมั่น อาชีพสำคัญคู่ไทยวิไลศรี
ไทยจะเข้มไทยจะแข็งแรงทวี ก็ด้วยมีกลีกรมประจำเทอญ”

เป็นเพลงที่กล่าวถึง “กลีกรไทย” ซึ่งได้คำนิยามว่าเป็น “กระดูกสันหลังของชาติ” กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งมีกลีกรหรือชาวนาที่ทำนาซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศจึงได้ชื่อว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติ เมื่อประชาชนชาวไทยได้ฟังเพลงนี้แล้วก็เกิดแรงปลุกใจที่ แสดงถึงความเป็นกลีกรที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติ คนไทยมักเป็นชาตินิยมที่สืบเนื่องต่อกันมาในด้านค่านิยมของความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เนื้อหาในเพลงสื่อให้เห็นอีกประการหนึ่งคือ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม รักในสิ่งที่ตนมีอยู่ เชิดชูอุดมการณ์ของตนเอง รักแผ่นดินเพราะเกิดในแผ่นดินเดียวกัน

วาทกรรมคนไทยใจเป็นหนึ่งจะกล่าวถึงเรื่องการรวมใจ หวงแหนแผ่นดินไทย คนไทยไม่เคยคิดแบ่งข้าง คนที่เกิดเมืองไทย ทุกคนล้วนเป็นคนไทย แผ่นดินไทยคือบ้านที่ประเสริฐ ไม่ควรคิดแบ่งแยก ดังเนื้อความในเพลง ชาวนไทยใจหนึ่งเดียว สะท้อนประเด็นเรื่องการมีความรักชาติ ไม่คิดแบ่งแย่งผืนแผ่นดินไทย โดยใช้สัญลักษณ์ของแผนที่ประเทศไทยที่มีรูปลักษณะคล้ายขวานสื่อถึงองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของขวานโดยเฉพาะภาคใต้ที่เปรียบเสมือนด้ามขวาน ประเทศจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ คนไทยต้องมีจิตใจที่มั่นคง ไม่หลงเชื่อคำของผู้ที่ไม่หวังดีที่จะคิดแบ่งแยกแบ่งข้าง ต้องรักและสามัคคี คิดถึงชาติบ้านเมืองที่บรรพบุรุษสู้รักษาไว้เป็นสำคัญ

ดังจะยกตัวอย่างเนื้อเพลง ชาวนไทยใจหนึ่งเดียว พอสังเขป พอให้มองเห็นเนื้อความที่มีเนื้อหาถึงความรักชาติ ความสามัคคี อุดมการณ์ของคนไทย

เพลง ชาวนไทยใจหนึ่งเดียว (ทำนองโดย ยืนยง โอภากุล / แอ๊ดคาราบาว พ.ศ.2547)

(ผู้ขับร้อง: แอ๊ดคาราบาว ร่วมด้วยนักร้องจำนวน 40 ชีวิต)

“โลกนี้มีมาก่อนผู้คนแต่โลกจะทนอยู่ได้นานสักเท่าใด
เมื่อเงินหมิ่นแสนล้านถูกผลาญไป ใช้สร้างอาวุธมายัดใส่มือคน
ขวานนี้มีมาก่อนเราเกิด คือสิ่งประเสริฐที่มีบ้านเป็นของตน
จะแยกไปทำไมไร้เหตุผล พี่น้องประชาชนจะอยู่อย่างไร
แถบตรงแดนขานน้ำเงิน จงบอกนำความเจริญสู่พี่น้องผองไทย
ให้โลกรับรู้ว่าเราคือใคร ขวานเอยขวานไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว
เป็นหนึ่งเดียว....ขวานที่ไม่มีด้ามนำไปใช้ยอมไร้พลัง คนไทยไม่เคยแบ่งข้าง
ไทย แยก จีน ฝรั่งเศสเกิดยังเมืองไทย....”

วารสารมิ่งรายสาร สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564)

ผลการวิจัย

อำนาจของภาษาวาทกรรมที่ส่งผลต่อจิตใจของมนุษย์ การสื่อสารผ่านวรรณศิลป์และท่วงทำนองเพลง วาทกรรมเหล่านี้เป็นการสื่อสารที่ให้ความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นอีกว่า เพลงปลุกใจทำให้สังคมไทยให้ความสนใจเรื่องความคงอยู่ ความมั่นคงของชาติ รักชาติ อุทิศการณ ความเป็นคนไทย ความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ ผลจากการศึกษาแนวเพลงปลุกใจซึ่งสื่อให้เห็นถึง คนในชาติที่มีความรักความสามัคคี มีอุดมการณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองยึดถือ เช่น อุดมการณ์ทางการเมือง นั้น ความรักในชาติของตนเองนั้น เพลงมีอิทธิพลทำให้จิตใจของผู้ฟังมีความฮึกเหิม และเกิดอำนาจ ของวาทกรรมชาตินิยมในเพลงปลุกใจและอำนาจของภาษาวาทกรรมจากเพลงปลุกใจยังส่งผลให้เกิดความ สามัคคีในชาติมากขึ้นโดยเฉพาะคนยุคใหม่ ๆ ที่ได้ฟังเพลงปลุกใจอาจจะหล่อหลอมอุดมการณ์ในการ รักชาติมากขึ้น

วาทกรรมที่ปรากฏในเพลงคือความคิดที่ว่า “คนไทยคือพี่น้องร่วมแผ่นดินเดียวกัน” และเราจะ มองเห็นคำสำคัญหรือข้อความที่ปรากฏชัดเจนคือ “ทุกคนคือพี่น้อง” “เกิดบนแผ่นดินเดียวกัน ไม่ใช่คนอื่น คนไกล” “ให้รู้รักสามัคคี พี่น้องเราคนไทย” “แม้เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมจะต่างกันแต่ถ้าเกิดบน แผ่นดินไทยก็คือคนไทยด้วยกัน”

ส่วนความคิดหลักที่ปรากฏวาทกรรมคนไทย “ใจเป็นหนึ่งเดียว” ซึ่งเกิดประเด็นความคิดคือ “คน ไทยใจเป็นหนึ่งเดียว” และเราจะมองเห็นคำสำคัญหรือข้อความที่ปรากฏคือ “ไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว” “คนไทยไม่เคยแบ่งข้าง” “ต้องร่วมแรงร่วมใจ” “จะแยกไปทำไมไร้เหตุผล” “หวงแผ่นดินไทยด้วยหัวใจ ยุติธรรม” เหล่านี้ คือความรักชาติ ความสามัคคี อุดมการณ์ของคนไทย และอำนาจของวาทกรรมในด้าน อุดมการณ์ในเพลงปลุกใจที่มีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์นั่นเอง

อภิปรายผล

ลักษณะวาทกรรมชาตินิยมในเพลงปลุกใจ เป็นบทเพลงที่สะท้อนประเด็นเรื่องความรัก ความสามัคคี เป็นประเด็นที่ปรากฏในเพลงปลุกใจเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนตระหนักถึงความรัก ความสามัคคี รักชาติ การปลุกฝังการรักชาติ ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างชาติ รักษาความมั่นคงของชาติไว้ได้ เนื่องจากความรักความสามัคคีทำให้เกิดการรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แม้ว่าบางครั้งจะยอมเรื่องความ แตกต่างทางความคิด แต่ก็ยังคงเรียกร้องให้ประชาชนรวมใจหรือร่วมกันเพื่อความสงบสุขความมั่นคง ภายในชาติ งานวิจัยของ ธงชัย หวานแก้ว (2522) ได้นำบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาศึกษาแนวคิดทางการเมืองในเรื่อง การปลุกฝังความรักชาติตามที่ปรากฏในบทละคร ผลการศึกษาพบว่าพระองค์มีพระราชดำริในการปลุกฝังความรักชาติในเรื่องหน้าที่และความสำคัญ ของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์กับเรื่องหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติต่อสถาบันชาติ ผ่านวรรณกรรมต่าง ๆ หลายประเภทเพื่อปลุกใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติ นอกจากนี้ยังพบงานวิจัย ของพิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ (2555) พบว่าวาทกรรมชาตินิยมโดยมีเนื้อหาที่กล่าวถึงแนวทางการทำงาน ของรัฐ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเกิดจากการบริหารงานของรัฐบาลทั้งนี้ประชาชนร่วมมือกับรัฐบาลได้แสดง ความสามัคคีเพื่อพัฒนาประเทศร่วมกันมุ่งมั่นให้เกิดความรักชาติ รัฐบาลมีอุดมการณ์ และสร้างชาติให้ แข็งแกร่งอย่างยั่งยืน

ลักษณะรูปแบบภาษา มีทั้งแบบทางการที่ให้ความรู้ลึกจริงจัง เป็นหลักการ แบบไม่เป็นทางการ ผ่านวรรณศิลป์และท่วงทำนองเพลง จึงเป็นการสื่อสารที่ให้ความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจและ

เป็นบรรยากาศของสังคมไทยที่ให้ความสนใจเรื่องความคงอยู่ ความมั่นคงของชาติ รักษาดี อุดมการณ์ความเป็นคนไทย ที่ออกมาในรูปแบบของเพลงปลุกใจ จากการแสดงออกซึ่งความรักความสามัคคีของคนในชาติล้วนแต่เป็นภาพที่พึงปรารถนา และอาจสรุปได้ว่า วาทกรรมกับสังคมไม่ได้สัมพันธ์กันโดยตรง แต่มีภาพในความคิดเป็นสื่อกลาง แนวคิดเรื่องภาพในความคิดของผู้ใช้ภาษานี้ยังอธิบายว่า เหตุใดแต่ละคนจึงอาจตีความเหตุการณ์และวาทกรรมเดียวกันต่างกันไป และกับมิติด้านสังคมเหตุใดวาทกรรมจึงมีผลต่อผู้รับสารแต่ละคนต่างกันหรือครอบงำแต่ละคนในระดับที่ต่างกัน ฟานเด็ก ชี้ให้เห็นว่า หากให้ความสำคัญกับมิติด้านสังคมแต่ไม่ได้พิจารณามิติด้านภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับวาทกรรม มิติด้านภาษาศาสตร์ยังทำให้เรามองเห็นกระบวนการครอบงำความคิดซึ่งเป็นสิ่งที่วาทกรรมศึกษาเชิงวิพากษ์ และยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของฟานเด็ก คือกลวิธีทางวาทกรรมที่สร้างภาพในความคิดแบบที่ผู้ครอบงำต้องการก็คือกลวิธีการแบ่งขั้วเราเขานั้นเอง ซึ่งจะสอดคล้องกับอำนาจของวาทกรรมการเมือง รักษาดี อุดมการณ์ ชาตินิยม ที่เชื่อมโยงไม่ถึงเพลงปลุกใจ การมีสิ่งใดที่ครอบงำจิตใจหรืออะไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้เกิดจากวาทกรรมโดยอำนาจของการรักษาดีโดยปริยาย แม้แต่การแสดงออกผ่านเสียงที่ไม่ใช่เสียงเพลงแต่เป็นเสียงโฆษณาหรือการสนทนาที่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อฟังแล้วเกิดความรักชาติ มีอุดมการณ์ ในงานวิจัยของ ศศิ เสตะจันทร์ (2537: บทคัดย่อ) เรื่องการเผยแพร่ประชาธิปไตยของรายการสนทนาทางวิทยุกระจายเสียงระหว่าง นายมัน ชูชาติ กับ นายคง รักษาดีไทย ช่วง พ.ศ. 2484-2486 ได้แสดงให้เห็นว่า จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ใช้ลัทธิชาตินิยม ในการบริหารประเทศและมีความต้องการให้ประเทศไทยเป็นไปตามอุดมการณ์ของตน งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าเพียงแต่เสียงการสนทนาหรือเสียงการโฆษณาก็มีผลต่อจิตใจของผู้ฟัง ปลุกใจให้ผู้ที่ได้รับฟังมีความรักสามัคคีในชาติของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเพลงใหม่ๆ ให้ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน ในการนำเสนอผลงานวิจัยในครั้งต่อไป
2. ควรศึกษาด้าน ภาษา การแปล และความหมาย ให้ถ่องแท้
3. ประเด็นในการศึกษามีควรพาดพิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้เชื่อมโยง

เอกสารอ้างอิง

แก้ว อัจฉริยะกุล เอื้อ สุนทรสนาน. (2542). *เพลง กลีกรไทย*.

สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/pkkasetkol/ksikr-thiy>.

ธงชัย หวานแก้ว. (2522). *การปลุกฝังความรักชาติตามที่ปรากฏในบทละครพระราชานิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ภากรณ์ บุญประเสริฐ. (2555). *วาทกรรมชาตินิยมของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2475-2550*.

ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พรเพ็ญ อ้นตระกูล. (2546). พัฒนาการของลัทธิชาตินิยม, *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 26(1), น. 11-57
- ยีนยง โอภากุล. (2559). เพลง ขวานไทยใจหนึ่งเดียว. สืบค้นจาก https://xn--72c9bva0i.meemodel.com/เนื้อเพลง/ขวานไทยใจหนึ่งเดียว_คาราบาว
- ศศิ เสตะจันทร์. (2537). การแพร่ประชาธิปไตยของรายการสนทนาทางวิทยุระหว่าง นายมัน ชูชาติ กับ นายคง รักไทย ช่วง พ.ศ.2484-2486. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2552). จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา. เชียงใหม่: พิมพ์ลักษณ์